

Zaaknummer: 00001164989
Onderwerp: Invoering ondernemersfonds Dijk en Waard
Datum raadsvergadering: *Invullen door de griffie*

Portefeuillehouder: G.F. Ruiten
Programma: 3. Economie

Publiekssamenvatting

Ondernemersvereniging Ondernemend Dijk en Waard heeft in 2023 het initiatief genomen tot een onderzoek naar de haalbaarheid en wenselijkheid voor het oprichten van een ondernemersfonds in Dijk en Waard. Dit verzoek sluit aan bij de ambitie uit het coalitieakkoord en gemeentelijk beleid. Op basis van een haalbaarheidsonderzoek kan nu de stap worden genomen tot de daadwerkelijke start van een ondernemersfonds in 2027.

Voorgesteld besluit

De gemeenteraad besluit:

1. Het verzoek van Ondernemend Dijk en Waard tot oprichting van een ondernemersfonds in te willigen.
2. Voor de financiering van het ondernemersfonds vanaf 1 januari 2027 een opslag van 0,065% van de WOZ-waarde voor de OZB gebruikers niet-woningen in te voeren, voor de duur van 5 jaar.
3. Deze toeslag te verwerken in de Verordening onroerende zaakbelastingen 2027 die eind 2026 bij de raad voorligt.
4. De opbrengst door middel van subsidie beschikbaar te stellen aan de op te richten Stichting Ondernemersfonds Dijk en Waard.
5. De baten en de lasten van het ondernemersfonds in de kadernota 2027 en begroting 2027 op te nemen.

Inleiding

In het coalitieakkoord Thuis in Dijk en Waard 2023-2026 staat opgenomen: *“We onderzoeken de mogelijkheden om een ondernemersfonds op te richten waarin ondernemers en gemeente samenwerken om gezamenlijk collectieve investeringen te doen”*.

Ondernemersvereniging Ondernemend Dijk en Waard heeft in 2023 het initiatief genomen tot een onderzoek naar de haalbaarheid en wenselijkheid voor het oprichten van een ondernemersfonds in Dijk en Waard en heeft de gemeente verzocht hieraan mee te werken. Voor het onderzoek is het extern bureau Stad & Co ingeschakeld, dat veel ervaring heeft op het gebied van ondernemersfondsen en andere samenwerkingsverbanden tussen ondernemers.

Conclusie Onderzoek en advies Ondernemersfonds Dijk en Waard

Op basis van de uitkomsten van het onderzoek, het doorlopen proces en landelijke ervaringen met ondernemersfondsen in diverse Nederlandse gemeenten kan worden geconcludeerd dat een ondernemersfonds voor Dijk en Waard van toegevoegde waarde kan zijn, mits de organisatie ervan goed aansluit bij de samenstelling van Dijk en Waard en haar ondernemers. De beoordeling dat er sprake is van voldoende draagvlak, is in dit onderzoekstraject gebaseerd op

inhoudelijke argumenten. Het is dus geen kwantitatieve meting van voors en tegens. In bijlage 2 is het complete onderzoek en advies opgenomen.

Een daadwerkelijke oprichting van een ondernemersfonds vraagt om een goede organisatie die zorgvuldig is opgezet. Hier is tijd voor nodig. Op basis van het haalbaarheidsonderzoek kan al wel het besluit worden genomen om dit fonds op te zetten. Om die reden kiezen we ervoor om u het besluit voor te leggen om het ondernemersfonds op te zetten, maar de daadwerkelijke invoering ervan in te laten gaan per 1 januari 2027.

Beoogd effect

Een ondernemersfonds verhoogt de collectieve slagkracht van ondernemers en maatschappelijke organisaties. Dat kan economische voordelen en een grotere sociale cohesie opleveren. Met de opbrengsten wordt een positief en toekomstbestendig vestigingsklimaat gestimuleerd. Daarnaast bevordert het ook de samenwerking tussen zowel ondernemers en organisaties onderling als met de gemeente.

Kader

Coalitieakkoord Thuis in Dijk en Waard 2023-2026: Het onderzoek tot de mogelijkheden om een ondernemersfonds op te richten, waarin ondernemers en gemeente samenwerken om gezamenlijk collectieve investeringen te doen, is opgenomen in dit akkoord.

Visie werklocaties Dijk en Waard: Hierin is opgenomen dat we als gemeente op verzoek van ondernemers de oprichting van een collectief, bijvoorbeeld een Bedrijveninvesteringszone (BIZ) of ondernemersfonds steunen.

Retailvisie Dijk en Waard: De kracht van samenwerken is in de visie onderkend en de rol van de gemeente is bepaald als faciliterend. Binnen de centrumgebieden is samenwerking van ondernemers en eigenaren van essentieel belang voor de kracht en toekomstbestendigheid van het gebied. Een gedegen samenwerking en organisatie met bijbehorende financieringsstructuur vormt de basis.

Collegebericht Samenwerkingsovereenkomst Ondernemersfonds Dijk en Waard 19 november 2024: Informatie over de start van het haalbaarheidsonderzoek.

Collegebericht voortgang haalbaarheidsonderzoek ondernemersfonds 18 februari 2025: Informatie over de voortgang van het haalbaarheidsonderzoek en de start van de enquêtes en informatiebijeenkomsten voor ondernemers en organisaties.

Collegebericht uitvoering Ondernemersfonds 30 september 2025: Op basis van het haalbaarheidsonderzoek kan worden geconcludeerd dat in Dijk en Waard een ondernemersfonds kan worden ingevoerd.

Informatieve bijeenkomst door Ondernemend Dijk en Waard: Op 17 september 2025 heeft Ondernemend Dijk en Waard de fracties uitgenodigd en bijgepraat over het concept ondernemersfonds, de uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek en de (financiële) opzet van het mogelijke ondernemersfonds.

Argumenten per beslispunt

1. Het verzoek van Ondernemend Dijk en Waard tot oprichting van een ondernemersfonds in te willigen.

1. *Voor en door ondernemers en organisaties*

In een ondernemersfonds geldt volledige vrijheid van de bestedingen door de ondernemers, binnen het doel van de stichting, de samenwerkingsovereenkomst en de subsidieverordening. De gemeente bemoeit zich niet met de bestedingen vanuit het fonds. Het geld kan gebruikt worden voor gezamenlijke acties, maar ook een bijdrage aan publiek-private projecten zijn.

2. Het draagt bij aan een verbetering van het vestigingsklimaat

Er worden collectieve voorzieningen getroffen die ten goede komen aan alle niet-woningen in een specifiek gebied. Dit kunnen bijvoorbeeld fysieke maatregelen zijn zoals camerabewaking met als doel het verhogen van de veiligheid. Ook gezamenlijke marketing en/of evenementen zijn veelvoorkomende acties binnen een ondernemersfonds.

3. Iedereen betaalt mee, er zijn geen free-riders

In een gemeentebreed ondernemersfonds betalen alle gebruikers van niet-woningen de opslag op de OZB. Op die manier dragen ze allemaal bij aan de collectieve activiteiten en voorzieningen die voortvloeien uit het fonds. Dit vergroot het draagvlak en de solidariteit binnen het ondernemerscollectief.

4. Maatwerk per gebied

Het staat ondernemers en organisaties in een trekkingsgebied vrij een organisatievorm te kiezen die past bij de lokale omstandigheden. Binnen die samenwerkingsvorm kunnen ondernemers zelf beslissen wat met het geld gebeurt.

5. Draagt bij aan de gemeentelijke (beleids)doelstellingen

In verschillende gemeentelijke visies en uitvoeringsprogramma's speelt samenwerking tussen en met ondernemers een belangrijke rol in het realiseren van doelstellingen. Bijvoorbeeld in de visie werklocaties, de retailvisie en de omgevingsvisie.

2. Voor de financiering van het ondernemersfonds vanaf 1 januari 2027 een opslag van 0,065% van de WOZ-waarde voor de OZB gebruikers niet-woningen in te voeren, voor de duur van 5 jaar.

1. Een termijn van 5 jaar zorgt voor stabiliteit en continuïteit

Een termijn van vijf jaar biedt voldoende tijd om de samenwerking tussen ondernemers in de trekkingsgebieden op te bouwen en/of te versterken. Daarnaast biedt het ruimte om vertrouwen op te bouwen en te vergroten tussen ondernemers, organisaties, gemeente en de stichting die het fonds beheert. En het geeft voldoende ruimte om projecten te plannen en uit te voeren. Een termijn van 5 jaar is tevens een gebruikelijke termijn voor een ondernemersfonds en kan steeds verlengd worden.

2. Het percentage van 0,065% is gebaseerd op de ambities en beoogde activiteiten van de ondernemers

In het haalbaarheidsonderzoek is berekend welk bedrag toereikend is om ambities en beoogde activiteiten te dekken. Gebruikers van niet-woningen met een WOZ-waarde van €200.000 betalen per jaar een afdracht van €130 voor het ondernemersfonds. Bij een WOZ-waarde van €500.000 gaat het om €325,- per jaar. Bij een WOZ-waarde van €1.500.000 gaat het om €975,- per jaar.

Het percentage is tevens in lijn met andere ondernemersfondsen in de regio. In Alkmaar wordt bijvoorbeeld 0,075% gehanteerd.

3. Het is een stabiele en bewezen constructie

Leiden was de eerste gemeente die werkte met een opslag op de OZB ten behoeve van een ondernemersfonds. Het 'Leids'-model is al 13 jaar succesvol en is overgenomen door 34 andere gemeenten in Nederland. Er zijn geen speciale richtlijnen voor. Dat maakt dat een fonds kan worden afgestemd op de plaatselijke situatie. Gemeenten, ondernemers en

organisaties in andere gemeenten zijn in het algemeen zeer tevreden met ondernemersfondsen.

3. Deze toeslag te verwerken in de Verordening onroerende zaakbelastingen 2027 die eind 2026 bij de raad voorligt
 1. *De OZB Verordening wordt in het laatste kwartaal van het jaar vastgesteld*

Wanneer uw raad heeft besloten om het verzoek van Ondernemend Dijk en Waard in te willigen kan de Stichting Ondernemers Fonds Dijk en Waard worden opgericht. Deze stichting richt vervolgens een centrale financiële administratie in voor alle trekkingsgebieden en investeringen die deze gebieden overstijgen.
4. De opbrengst door middel van subsidie beschikbaar te stellen aan de op te richten Stichting Ondernemersfonds Dijk en Waard.
 1. *Het fonds is voor en door ondernemers en organisaties*

Gezamenlijke besluitvorming over besteding van middelen bevordert onderlinge betrokkenheid.
5. De baten en de lasten van het ondernemersfonds in de kadernota 2027 en begroting 2027 op te nemen.
 1. *Dit is het eerstvolgende moment voor wijzigingen in de gemeentelijke begroting*

De opbrengsten van de OZB-opslag worden als subsidie uitgekeerd aan de stichting. Daarmee is het budgetneutraal. Hiervoor zal in de begroting zowel een budget opgenomen moeten worden voor de inkomsten (OZB opslag) als een budget voor de uitgaven (subsidie). De gemeente heeft wel kosten als gebruiker van niet-woningen (zie ook kopje financiën).

Kanttekeningen en risico's

1. Meer dan alleen ondernemers

Hoewel de naam van het fonds anders doet vermoeden, geldt het ondernemersfonds voor alle gebruikers van niet-woningen. Dat betekent dat niet alleen de commerciële bedrijven – zoals winkels, horeca, kantoren, dienstverleners, werkplaatsen en fabrieken – meedoen, maar ook non-profit ondernemingen uit overheid, het onderwijs, de cultuur, de zorg, welzijn en sport. Het is dus van belang dat voor met name (kleine) verenigingen wordt gekeken of er schrijnende gevallen ontstaan. Het is vervolgens aan de stichting Ondernemersfonds om te beoordelen of deze gevallen kunnen worden gecompenseerd. Alleen het wettelijk van ozb vrijgestelde vastgoed doet niet mee: kerken die voor de eredienst in gebruik zijn, waterstaatkundige werken, kastuinbouw, landbouwgrond.

2. Nog niet alle trekkingsgebieden zijn georganiseerd

In vijf van de 18 beoogde trekkingsgebieden is een samenwerkingsverband (een trekkingsgerechtigde organisatie) actief. Ze beslaan echter nog niet altijd het hele trekkingsgebied. 2026 kan door ondernemers en organisaties gebruikt worden om te verkennen hoe een samenwerkingsverband in het trekkingsgebied (verder) vorm kan krijgen.

3. Een verplichte bijdrage kan weerstand oproepen

Niet alle ondernemers en organisaties zullen (direct) overtuigd zijn van de meerwaarde van het fonds. Mogelijk ervaren sommige de verplichte heffing alleen als een extra belasting. Dat zal vooral zo zijn als ze weinig profijt zien van de collectieve activiteiten voor hun eigen onderneming.

Alternatieven

1. *Geen ondernemersfonds oprichten*

Een ondernemersfonds is voor en door ondernemers. Ondernemend Dijk en Waard heeft een verzoek tot oprichten gedaan. Het voordeel van een ondernemersfonds met een heffing op de OZB is dat iedereen meedoet en iedereen profiteert. Het haalbaarheidsonderzoek laat bovendien zien dat er voldoende kansen zijn.

2. *Een ondernemersfonds met een andere financieringsvorm*

De financiering van een ondernemersfonds kan op verschillende manieren plaats vinden. Een andere optie is de gelden te gebruiken van de reclamebelasting. Dijk en Waard heeft geen reclamebelasting en bovendien doen dan alleen de bedrijven mee die reclame-uitingen hebben.

3. *Andere (formele) samenwerkingsvormen*

Ondernemers kunnen op allerlei manieren samenwerken. Daar kan al dan niet een (verplichte) financiële bijdrage tegenover staan. Het is ook mogelijk om in de gemeente diverse BIZ'en op te starten. Ondernemend Dijk en Waard heeft echter de voorkeur voor een gemeentebreed ondernemersfonds, vanwege de continuïteit en integrale verbinding.

Samenwerking en participatie

Tijdens het haalbaarheidsonderzoek heeft Ondernemend Dijk en Waard via kranten, nieuwsbrieven, flyers, enquête en persoonlijke benadering van gebruikers van niet-woningen gevraagd om hun mening te geven. Ongeveer 3.500 gebruikers van niet-woningen zijn met een brief benaderd en uitgenodigd om een enquête in te vullen en hun mening te geven. Hierop hebben 100 gebruikers van niet-woningen gereageerd.

In het haalbaarheidsonderzoek is de beoordeling van voldoende draagvlak gebaseerd op inhoudelijke argumenten. Het is dus geen kwantitatieve meting van voors en tegens. Stad & Co concludeert op basis van het onderzoek dat de meerderheid van de ondernemers er beter van wordt wanneer het ondernemersfonds wordt ingevoerd in Dijk en Waard.

Financiën

Met de invoering van het ondernemersfonds wordt het tarief voor gebruikers van niet-woningen per 1 januari 2027 verhoogd met 0,065% over de WOZ-waarde van hun pand. De extra opbrengst van de OZB gebruikers niet-woningen wordt geraamd op € 1.100.000,-. De opbrengst van de opslag op de OZB gebruikers niet-woningen wordt door middel van een subsidie verstrekt aan Stichting Ondernemersfonds Dijk en Waard. Activiteiten die voortvloeien uit het ondernemersfonds worden op dit moment mogelijk ook door de gemeente gesubsidieerd. We zullen aanvragers daarom vanaf 2027 informeren over het ondernemersfonds als hun activiteit daar mogelijk in past.

De gemeente is ook eigenaar van diverse niet-woningen. De extra kosten voor de gemeente worden geraamd op circa € 111.000,-. De extra kosten worden opgenomen in de Kadernota 2027. Met een akkoord hierop door de gemeenteraad wordt dit verwerkt in de begroting 2027. Het betekent ook dat de gemeente mee kan praten over de aanvragen die gedaan worden door de trekkingsgebieden waarin zij gebruiker van niet-woningen is.

Communicatie

- Ondernemend Dijk en Waard en (de nog op te richten) Stichting Ondernemersfonds Dijk en Waard blijven het contact zoeken met gebruikers van niet-woningen. Ze informeren zoveel mogelijk ondernemers en organisaties over het ondernemersfonds en hoe zij zich kunnen organiseren.

- Ontwikkelingen van het ondernemersfonds zijn te volgen via de nog in te richten website en andere uitingen die daaraan gekoppeld worden.
- Gemeente Dijk en Waard communiceert actief over de invoering van het fonds bijvoorbeeld in nieuwsbrieven en via de gemeentelijke communicatiekanalen. Ook zal in 2027 bij de OZB aanslag in de brief een korte toelichting op het ondernemersfonds opgenomen worden.

Uitvoering

Als de gemeenteraad instemt met voorliggend voorstel, wordt de verhoging van de OZB opgenomen in de Verordening op de heffing en de invordering van onroerendezaakbelastingen 2027. Deze wordt in december 2026 voorgelegd aan de gemeenteraad. Bij de belastingaanslag van 2027 wordt de opslag voor het ondernemersfonds dan geïnd.

De gemeente maakt afspraken met de Stichting Ondernemersfonds over de uitvoering van het ondernemersfonds. In de Uitvoeringsovereenkomst Ondernemersfonds Dijk en Waard 2027 – 2031 worden afspraken gemaakt over de taak- en rolverdeling voor de komende 5 jaar.

De stichting Ondernemersfonds Dijk en Waard wordt de formele beheerder van het fonds en is verantwoordelijk voor de uitvoering van de uitvoeringsovereenkomst en het beheren van de gelden. De gemeente heeft geen rol in deze stichting.

De BIZ Centrumwaard loopt tot en met 2027. Er zijn hier twee mogelijkheden: 1) de ondernemers betalen in 2027 zowel hun bijdrage aan de BIZ als hun bijdrage aan het ondernemersfonds of 2) ze betalen alleen een bijdrage aan het ondernemersfonds. In 2026 organiseert BIZ centrumwaard een draagvlakmeting zodat de ondernemers in Centrumwaard hun keuze kunnen maken. De uitkomst daarvan geldt voor alle ondernemers in het BIZ-gebied van Centrumwaard.

Monitoring en evaluatie

Het Ondernemersfonds wordt voor een periode van 5 jaar ingesteld. Tussentijds zal er actief monitoring en evaluaties plaatsvinden. Wanneer en hoe we dat doen (samen met de stichting) wordt opgenomen in de uitvoeringsovereenkomst. In Q1 van het 5e jaar vindt een onafhankelijke evaluatie van het fonds plaats over een mogelijke continuering. Dit houdt in dat ook de gemeenteraad zich, in principe, committeert voor 5 jaar.

Bijlagen, onderdeel van het besluit

Geen

Bijlagen ter informatie

1. Brief Ondernemend Dijk en Waard - Krachten bundelen in een Ondernemersfonds
2. Onderzoek en advies Ondernemersfonds Dijk en Waard – Stad & Co (september 2025)
3. Concept uitvoeringsovereenkomst Ondernemersfonds Dijk en Waard 2027 – 2031 (volgt voor de behandeling in de commissie)